

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ФІЗКУЛЬТУРНОГО ПРОФІЛЮ

Ірина СВИСТЕЛЬНИК

Львівський державний університет фізичної культури

Анотація. У статті проаналізовано інформаційно-аналітичну діяльність бібліотек вищих навчальних закладах фізкультурного профілю для надання належного інформаційного забезпечення фахівцям. Результати дослідження, які базуються на перегляді веб-сторінок вищих навчальних закладах фізкультурного профілю, переконливо свідчать, що переважна їх більшість обмежується лише наданням відомостей про свою діяльність та констатацією факту своєї присутності на сайті. Найбільш активними у наданні професійно, аналітично підготовленої інформації є дві бібліотеки вищих навчальних закладах фізкультурного профілю – бібліотека Національного університету фізичного виховання і спорту України та бібліотека Львівського державного університету фізичної культури.

Ключові слова: інформаційне забезпечення, аналітична діяльність, вищі навчальні заклади фізкультурного профілю.

Постановка проблеми. Інтеграційні процеси, які відбуваються у світі, дали змогу зрозуміти, що бібліотеки не можуть існувати ізольовано одна від одної, виконуючи дедалі складніші інформаційні завдання. Жодна книгозбірня не має можливості отримувати всі документи, які цікавлять її користувачів, тому у фонді конкретної бібліотеки користувачі не завжди можуть знайти необхідний матеріал, що змушує бібліотеки шукати виходи – акумулювати спільні інформаційні ресурси, зведені бази даних, створені шляхом інформаційно-аналітичної діяльності [1, 2, 3].

Оскільки обсяги різноманітної інформації стрімко зростають, роль інформаційно-аналітичної діяльності бібліотеки в забезпеченні інформаційних потреб значно актуалізується. Нині в Україні зростає попит на інформаційно-аналітичні продукти, а інформаційно-аналітична діяльність стає невід'ємною складовою науково-дослідної роботи, важливим засобом комунікації, посередником між бібліотекою та користувачем. Інформаційно-аналітичні видання, що готують освітянські бібліотеки, дають можливість скласти уявлення про сучасний стан і тенденції аналітичної діяльності кожної бібліотеки зокрема та мережі бібліотек МОН України в цілому [4].

Галузь фізичної культури і спорту є активним споживачем аналітичної інформації. Постійне збільшення кількості наукової інформації, підвищення вимог до управління фізкультурним рухом, розширення тематики і комплексність наукових досліджень, а також ускладнення інформаційних потреб зумовлюють необхідність застосування нових сучасних форм, методів та засобів інформаційного забезпечення фахівців із галузі [5].

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано в рамках основної теми 1.5 Зведеного плану науково-дослідної роботи в галузі фізичної культури і спорту на 2011–2015 рр. „Методологічні та нормативно-правові засади організації фізкультурної освіти та кадрового забезпечення у сфері фізичної культури і спорту”.

Метою дослідження є аналіз інформаційно-аналітичної діяльності бібліотек вищих навчальних закладах (ВНЗ) фізкультурного профілю.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати веб-сторінки ВНЗ фізкультурного профілю.
2. Охарактеризувати інформаційно-аналітичну діяльність бібліотек ВНЗ фізкультурного профілю та інформаційні послуги, які вони надають.

Методи дослідження. Для досягнення мети використовувалися такі методи дослідження: метод аналізу й узагальнення інформаційних послуг, метод контент-аналізу.

Результати дослідження. Сучасні наукові дослідження, зокрема в галузі фізичної культури та спорту, мають міждисциплінарний характер і не можуть бути успішними без усебічного інформаційного забезпечення. Інформаційне забезпечення передбачає пошук джерел ін-

формації, їх відбір та вибірккову оцінку, вільний доступ до них та систематизацію для користувачів за їхніми інформаційними запитами. Рівень доступності інформації для фахівців – це основний чинник у забезпеченні якості і координації наукових досліджень в галузі фізичної культури та спорту. Інформаційне забезпечення більшість фахівців розглядає як цілеспрямовану, специфічну діяльність, що здійснюється із застосуванням інформаційних ресурсів, які мають задовольняти інформаційні потреби фахівців і сприяти ефективному вирішенню конкретних завдань, які стоять перед фізичним вихованням і спортом. Власне, завдяки цьому важливого значення набуває поняття системи інформаційного забезпечення.

Ще в середині 80-х років минулого століття фахівці з галузі неодноразово звертали увагу на те, що процес удосконалення системи інформаційного забезпечення має бути спрямований на досягнення прогнозованого кінцевого результату. Вважали також, що власне система інформаційного забезпечення розвивалася не на належному рівні, без наукового обґрунтування, що призвело до виникнення низки чималих проблем. У проведених на той час наукових дослідженнях в системі інформаційного забезпечення галузі фізичної культури і спорту виокремлювали такі компоненти, як джерела інформації, комунікацію, соціальні інформаційно-комунікаційні системи та користувачі інформації, до яких ця інформація мала надходити. Зв'язок між компонентами мав відбуватися у вигляді формальних і неформальних каналів для забезпечення постійного зворотного зв'язку [6]. Великого значення надавали вивченню інформаційних потреб – етапу, який визначав усі наступні дії інформаційних органів з інформаційного забезпечення: стратегію пошуку, потребу в аналітично опрацьованій інформації, шляхи якісного задоволення інформаційних потреб користувачів. Першочергове значення у задоволенні інформаційних потреб фахівців із галузі мала діяльність бібліотек ВНЗ фізкультурного профілю. Саме вони акумулювали інформацію галузі упродовж багатьох років, опрацьовували, здійснювали аналітичний відбір, систематизували і надавали у користування за допомогою доступного на той час засобу – каталогів. Каталогі відображали увесь наявний фонд бібліотеки, створювали систему інформаційного забезпечення за напрямками підготовки майбутніх фахівців, навчальними дисциплінами та науковим темами.

Сьогодення бібліотек ВНЗ фізкультурного профілю суттєво відрізняється від періоду 80–90-х років минулого століття. Швидко збільшується обсяг інформації, який має опрацювати і засвоїти студент. Це вимагає кардинального перегляду форм, методів і засобів її подання. Водночас професійна підготовка і навчання майбутнього фахівця з галузі у ВНЗ фізкультурного профілю набувають вираженого інформаційного характеру, їх ефективність залежить від готовності та здатності студента сприймати, оцінювати і застосовувати в професійній діяльності усі види інформаційних ресурсів, різні джерела інформації, вміти їх відбирати, систематизувати, опрацьовувати та продукувати нову інформацію – здійснювати аналітичну діяльність із застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Вагомим є вплив процесу глобалізації, уніфікації навчальних стандартів, що висуває вимогу присутності у світових інформаційних комунікаціях постійного обміну інформацією не тільки між ВНЗ, а й регіонами і державами.

Використання мережі Інтернет як засобу інформаційної взаємодії дає змогу реалізувати ці вимоги і дозволяє інформаційним структурам (бібліотекам) пропонувати користувачам цілий комплекс інформаційно-бібліотечних послуг через сайт університету; створювати, підтримувати електронні інформаційні ресурси для спрощеного пошуку і відбору інформації, необхідної для наукової, практичної, навчальної чи іншої діяльності; створювати повнотекстові інформаційні ресурси; скоротити часові витрати на пошук інформації.

Враховуючи те, що навчальний процес у ВНЗ фізкультурного профілю суттєво відрізняється від аналогічного в інших галузях знань, маючи яскраво виражену специфіку, що полягає в одночасному здійсненні двох видів діяльності – навчальної та спортивної, бібліотекам цих закладів доводиться активно реалізовувати такі функції, як надання вільного доступу до інформації, сприяння поширенню інформації в процесі підготовки фахівців та забезпечення науково-дослідної роботи; формування єдиного інформаційного спортивного простору шляхом створення електронної інформації, організацію широкого доступу до навчально-методич-

них матеріалів, баз даних, електронних видань, електронного каталогу, віртуальної бібліографічної довідки; підвищення рівня інформаційної культури користувачів.

Існуюча система інформаційного забезпечення у ВНЗ фізкультурного профілю як складова інформаційної інфраструктури галузі загалом має широкі можливості для подальшого розвитку та вдосконалення. Результати дослідження, які базуються на аналізі сайтів ВНЗ фізкультурного профілю (сторінок бібліотек), переконливо свідчать, що переважна більшість бібліотек обмежується наданням відомостей про свою діяльність та констатацією факту своєї присутності на сайті. Найбільш активними у наданні професійно підготовленої, аналітичної інформації є дві бібліотеки ВНЗ фізкультурного профілю – це бібліотека Національного університету фізичного виховання і спорту України (НУФВіСУ) та бібліотека Львівського державного університету фізичної культури (ЛДУФК). На інноваційну діяльність бібліотеку ЛДУФК, зокрема мотивує те, що в сучасному суспільстві студент ВНЗ фізкультурного профілю має дуже небагато часу на її відвідування і вивчення книжкових фондів (каталогів) для здійснення навчально-пошукової чи науково-дослідної роботи. Для більшості студентів, магістрантів та аспірантів зручнішим способом отримання інформації є звернення до мережі Інтернет для отримання систематизованих даних з релевантним пошуком інформації. Тому щоби якомога повніше розкрити фонд бібліотеки, її каталоги та подати аналітичну інформацію, яку створювали, накопичували і систематизували фахівці упродовж багатьох років, бібліотека ЛДУФК використовує можливості всесвітньої мережі.

На своїй сторінці сайту університету, окрім відомостей про власну структуру, роботу та послуги, бібліотека ЛДУФК надає вільний доступ до методичних посібників, пропонує шукати інформацію за допомогою електронного каталогу, скористатися електронним репозитарієм, у якому представлені навчально-методичні матеріали кафедр університету, ознайомитися з іноземною літературою галузі фізичної культури і спорту; подає інформацію щодо журналів галузі фізичної культури і спорту, які індексують наукометричні бази даних Web of Science та Scopus, а також структуровану за галузями знань, дотичними фізичної культури та спорту (економіка, гуманітарні науки та медико-біологічні дисципліни, лінгвістика, туризм і рекреація), інформацію про журнали у Scopus (<http://www.ldufk.edu.ua/index.php/>). Найбільш вагомим результатом інформаційно-аналітичної діяльності бібліотеки, представленим на сайті університету є електронні бібліографічні видання, які забезпечують як цілі напрями підготовки, так і окремі навчальні дисципліни. Зокрема, електронне інформаційне забезпечення напрямів підготовки „Спорт” представлено в електронному бібліографічному покажчику трьома мовами „Адаптивний спорт”, напряму підготовки „Хореографія” – у бібліографічному покажчику трьома мовами „Хореографія”, напряму підготовки „Валеологія” – у покажчику „Здоровий спосіб життя”, напряму підготовки „Здоров’я людини” – у бібліографічному виданні „Фізична реабілітація” тощо. Систематизована та представлена на сайті частина повнотекстових авторефератів дисертацій галузі фізичної культури і спорту. Завдання створених аналітичних видань – актуалізувати систематизовану інформацію, сформовану завдяки багатолітній праці провідних фахівців бібліотеки, яка зберігається у каталогах, до яких тепер мало звертаються студенти та аспіранти у зв’язку з поширенням мережі Інтернет і глобалізацією інформації та певною мірою через відсутність відповідної інформаційної культури. Такі інформаційні продукти дозволяють популяризувати вторинну науково-аналітичну інформацію, надавати вільний доступ до інформаційних джерел, поширювати спортивну інформацію, демонструвати результати інноваційного розвитку бібліотеки, вирішувати завдання щодо інтеграції бібліотеки у світову інформаційну інфраструктуру.

Висновок. Сучасний рівень розвитку інформаційних ресурсів на базі глобальних телекомунікаційних мереж дозволяє застосовувати нові форми інформаційного забезпечення – створювати електронні джерела інформації, здійснюючи аналітичну діяльність. Галузь фізичної культури та спорту активно долучається до представлення аналітичної інформації для фахівців, яка дозволяє досягти якісно нового рівня повноти й оперативності задоволення інформаційних потреб користувачів різних категорій за допомогою надання їм систематизованих інформаційних ресурсів, які акумульовані у бібліотеках ВНЗ фізкультурного профілю, і засо-

бів пошуку з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для вирішення наукових, управлінських, виробничих та інших завдань.

Список літератури

1. Коваленко С. Бібліографічна зведена база даних дисертацій – складова інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу / Світлана Коваленко // Вісник Книжкової палати. – 2014. – № 2. – С. 14–17.
2. Грогуль О. М. Інформаційний продукт інформаційно-аналітичної діяльності / О. М. Грогуль // Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. – О., 2011. – С. 82–84.
3. Бондаренко В. Технологія створення і специфіка використання інформаційно-аналітичного продукту в контексті запитів сучасних замовників / В. Бондаренко // Наукові праці Нац. бібліотеки України імені В. І. Вернадського. – К., 2009. – Вип. 25. – С. 305–314.
4. Зозуля С. Періодичні видання як результат інформаційно-аналітичної діяльності освітянських бібліотек України: сучасний стан та тенденції розвитку / Світлана Зозуля // Вісник Книжкової палати. – 2014. – № 2. – С. 17–21.
5. Хомподоева М. В. Информационное обеспечение физической культуры и спорта в условиях отдельного региона: на примере Республики Саха (Якутия) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : [спец.] 13.00.04 / Хомподоева Мария Васильевна ; Всерос. науч.-исслед. ин-т физ. культуры и спорта. – М., 2008. – 18 с.
6. Филиппов С. С. Научно-техническая информация как фактор управления физкультурным движением : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Филиппов С. С. ; ГДОИФК им. П. Ф. Лесгафта. – Л., 1978. – 22 с.

ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ВУЗОВ ФИЗКУЛЬТУРНОГО ПРОФИЛЯ

Ірина СВИСТЕЛЬНИК

Львовский государственный университет физической культуры

Аннотация. В статье проанализирована информационно-аналитическая деятельность библиотек вузов физкультурного профиля. Результаты исследования, базирующиеся на выборочном анализе веб-страниц библиотек вузов, убедительно свидетельствуют, что подавляющее их большинство ограничивается лишь предоставлением сведений о своей деятельности и констатацией факта своего присутствия на сайте. Наиболее активными в предоставлении профессионально подготовленной информации являются две библиотеки – Национального университета физического воспитания и спорта Украины, а также Львовского государственного университета физической культуры.

Ключевые слова: информационное обеспечение, аналитическая деятельность, высшие учебные заведения физкультурного профиля.

INFORMATIVE ANALYTICAL ACTIVITY OF INSTITUTES OF HIGHER OF ATHLETIC TYPE

Iryna SVISTELNIK

Lviv State University of Physical Culture

Abstract. Informative analytical activity of libraries of institutes of higher of athletic type is analysed in the article. Results researches, being based on the selective analysis of web pages of libraries of institutes of higher, testify convincingly, that swingeing them majority is limited to only the grant of information about the activity and establishment of fact of the presence on a site. Most active in a grant professionally geared-up information are two libraries – National University of physical education and sport of Ukraine, and also Lvov state university of physical culture.

Keywords: informative providing, analytical activity, higher educational establishments of athletic type.